

ко Ф.О., Мельник П.В., Жвалюк В.Р.]. — Ірпінь : Національна академія ДПС України, 2004. — 310 с.

7. Власюк О.С. Теорія і практика економічної безпеки в системі науки про економіку / О.С. Власюк. — К. : Нац. ін-т пробл. міжнар. безпеки при РНБО України, 2008. — 48 с.

Пашков А.П.,

к.т.н., доцент кафедри екології
Національного університету
«Києво-Могилянська Академія»

СУЧАСНІ ФОРМИ ТА МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ БЕЗПЕКОЗНАВСТВА У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ (на прикладі «Києво-Могилянської Академії»)

У статті наведено практичне значення освіти з безпеки життєдіяльності (БЖД) та запропоновані інновації щодо покращення якості освіти.

Ключові слова: культура безпеки, освіта, наука, безпекознавство та право.

Постановка проблеми. Найвищі цінності суспільства — це людина, її життя та здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека. Сьогодні у світі налічується близько 130 млн. студентів у вищих навчальних закладах тоді як у 1991 р. кількість студентів становила лише близько 68 млн. Більше половини від загальної кількості студентів у світі складають жителі Східної Азії і Океанії, Північної Америки і Західної Європи [1].

В Україні кількість вищих навчальних закладів складає уже більше 800. Однак простежується парадокс, що кількість, студентів і ВУЗів у світі зростає, але екологічна небезпека та нещасні випадки, які негативно впливають на стан людини у виробничому середовищі та на відпочинку, суттєво збільшились.

Тому крилаті слова «кадри вирішують все» сьогодні актуальні як ніколи, що до підвищення якості освіти з безпекознавства, технологічної безпеки, екологічної безпеки, культури безпеки у вищих навчальних закладах.

Актуальність роботи. Про це свідчить той факт, що до Міністерства освіти і науки неодноразово надходять звернення від керівництва Державного комітету України з промислової безпеки, охорони праці та гірничного нагляду (Держгірпромнагляд) і Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи щодо підвищення якості підготовки кадрів з питань охорони праці та безпеки життєдіяльності у вищих навчальних закладах.

Заявники стверджують, що основною причиною високого травматизму на виробництві зі смертельними наслідками є низький рівень необхідних знань і навичок з питань охорони праці та безпечного виконання робіт у працівників, низька їх кваліфікація (Лист Міністерства освіти та науки України від 15.03.10 №1/11-1833 "«керівникам вищих навчальних закладів I — IV рівня акредитації усіх форм власності»).

На виконання доручення Кабінету Міністрів України від 01.12.2010 №6898/16/-09 Держгірпромнагляд повідомляє, що майже 72 відсотків неща-

сних випадків із смертельними наслідками сталося з організаційних причин, з технічних — 19%, з психофізіологічних — 9%. Однією з головних причин зазначеного вважають це проблеми у сфері підготовки кадрів з питань охорони праці та безпечності у Вищих навчальних закладах освіти.

Головною метою охорони праці та безпеки життєдіяльності є створення на кожному робочому місці безпечних праці, умов безпечної експлуатації обладнання, зменшення або повна нейтралізація дій шкідливих факторів на організм людини і, як наслідок, зниження травматизму, професійних захворювань.

Тому актуальність якісної та своєчасної освіти у напрямі безпеки життєдіяльності є базовою складовою безпечних умов діяльності учасників навчально-виховного процесу.

У тактиці творчого і наукового стилю навчання виділяють декілька особливостей поведінки викладача. По-перше, уміння поставити навчально-пізнавальні проблеми так, щоб викликати інтерес у студентів до роздумів, аналізу відомих фактів та явищ; По-друге, стимулювання і пошук нових знань та нестандартних способів вирішення цих проблем; По-третє, підтримка студента на шляху самостійних висновків та узагальнень.

Інновацією в покращенні якості освіти повинно бути, на думку автора, залучення студентів до наукової та практичної діяльності. Викладати БЖД пропонується таким чином, щоб студенти робили письмову домашню роботу на 1 курсі уже як наукову і кожним курсом її удосконалювати. Слід викладати наукові дослідження тобто сам процес досліджень на своїх особистих прикладах викладачу. Це безумовно допоможе студентові не тільки якісно підготувати кваліфікаційну роботу на здобуття бакалавра чи магістра з безпечності, але й допоможе в подальшому у вирішенні складних практичних питань на виробництві.

Другим важливим сегментом інноваційних методів покращення якості освіти це безперечно знання вимог новітніх нормативних документів, кваліфікованого їхнього використання та впровадження в роботі уважного ставлення до безпеки працівників.

В достойну приватну фірму не візьмуть на роботу лікарем, економістом, фінансистом чи бухгалтером без досвіду роботи не менше 5 років за цим фахом. На думку автора викладачі з дисципліни «Безпека життєдіяльності» готують майбутніх фахівців з безпеки які в подальшому не мають права на помилку, бо вона може привести до аварії чи катастрофи із загибеллю великої кількості людей та завданням збитків і втрат матеріальних цінностей. Тому пропонується МАН встановити як кваліфікаційні вимоги до викладачів з «Безпеки життєдіяльності» — досвід роботи за фахом на підприємствах підвищеної небезпеки чи в науково-дослідних інститутах з промислової безпеки і охорони праці не менше 10 років.

Завданням освіти з безпеки життєдіяльності у вищих навчальних закладах повинно стати формування культури людини до безпеки, її відповідних моральних цінностей, поглядів та поведінки. Скільки потрібно закінчити університетів чи інститутів щоб не забруднювати довкілля, не залишати у лісі консервні банки, пляшки після відпочинку? Відповідальність одного досить, але слід при цьому виховувати відповідальність до суспільства, до культури безпеки, екології та здоров'я [2].

Цікавий досвід запровадження сучасних активних норм і методів викладання у навчальному процесі у Національному університеті « Києво-Могилянська Академія » (яка за різними рейтингами займає провідні позиції 1-3 місця) та полягає в наступному.

По-перше, залучення викладача з БЖД до творчого стилю діяльності, який передбачає такі важливі показники: широта кругозору, гнучкість мислення, креативність, творча уява, вміння взяти ініціативу на себе, досвід роботи викладача на підприємствах підвищеної небезпеки та національно-дослідних інститутах з промислової безпеки і охорони праці досвіду роботи пов'язаних із розробкою Закону України чи нормативних підзаконних актів, державних стандартів про поведінку із небезпечними речовинами тощо.

По-друге, підготовка майбутніх фахівців НаУКМА ведеться факультативно: факультет правових наук (ФПвН), факультет природничих наук (ФПрН), факультет економічних наук (ФЕН), факультет гуманітарних наук (ФГН), факультет соціальних наук (ФСНСТ) та факультет інформаційних наук (ФІН). Ця особливість передбачає наближення програми курсів до обраної спеціальності з наданням студентам відповідних прикладів як на лекціях, так і на семінарських заняттях.

Третя особливість методів викладання в НаУКМА є те, що теми письмових робіт пропонуються по змозі з урахуванням обраного факультету та науково-дослідного спрямування.

Четвертою особливістю викладання в НаУКМА є те, що під час аудиторних занять викладачі використовують технічні і комп'ютерні засоби та методи навчання, яке дає змогу студентові самостійно, базуючись на отриманих знаннях та власному невеликому досвіді вирішувати поставлені завдання.

Самостійна поза аудиторна робота в НаУКМА включає наступні види діяльності студента:

1. Самостійне ознайомлення з робочим тематичним планом навчальної дисципліни та запропонованими джерелами з БЖД та Права.

2. Написання обов'язкової письмової роботи, яка б містила аналітичні, наукові дослідження (згідно зі зразком завдань, затверджених кафедрою).

3. Виконання індивідуального навчально -дослідницького завдання.

4. Підготовка доповідей й участь у наукових студентських конференціях за ініціативою студента.

5. Підготовка індивідуальних та колективних творчих робіт, пов'язаних з опрацюванням лекційного матеріалу й показу їх через комп'ютерні мережі.

6. Участь студентів НаУКМА у Всеукраїнській олімпіаді.

За результатами участі у Всеукраїнській олімпіаді з дисципліни «Безпека життєдіяльності», яка відбулась в Сумському державному університеті 15.02.2010 студентка ФЕН Селюкова А.О. нагороджена почесною «Грамотою», а президенту НаУКМА Квіту С.М. надійшла «Подяка».

В цілому організація навчання з БЖД та Права в НаУКМА зведена до наступних форм: аудиторної роботи та поза аудиторної, модульної письмової контрольної роботи, усного опитування на семінарських заняттях та експрес контроль шляхом відповіді на тести на семінарських заняттях.

Поточне оцінювання всіх видів навчальної діяльності здійснюється відповідно до Європейського Положення про рейтингову систему за бальною шкалою, наведеною в таблиці 1.

Поточне оцінювання студентів здійснюється в національній 4-бальній системі («5», «4», «3», «2»). На семінарських заняттях спочатку студент отримує додаткові бали, в другій половині семінару проводиться обов'язково письмове опитування за допомогою тестів (20 правильних відповідей оцінюється з 20 балів). Таких тестових опитувань за модулями здійснюється 2 рази. Домашня письмова науково-дослідна робота також оцінюється в 20 балів.

Разом з тим в НаУКМА дисциплін БЖД і ПРАВО викладають фахівці, які мають практичний досвід роботи на об'єктах підвищеної небезпеки та в науково-дослідних інститутах промислової безпеки і охорони праці та в громадських організаціях з «Екоправа» України.

Таблиця 1

Бальна шкала оцінювання

Визначено	Шкала ЕС 18	Відповідає сумі бал	Оцінка означаємо... р
Відмінно	A	91-100	Показані видатні знання із незначними помилками.
Дуже добре	B	81-90	Більше, ніж середнє, але із деякими помилками.
Добре	C	71-80	Загалом гарна робота, але є достатня кількість помилок.
Задовільно	D	66-70	Задовільні, але із значними недоліками.
Достатньо	E	60-70	Досягнуті мінімальні критерії.
Незадовільно	F	30-59	Незадовільна і потрібна деяка додаткова робота.
Неприйнятно	F	1-29	Неприйнятно і потрібна значна додаткова робота.

Таблиця 2

Умови визначення навчального рейтингу

	Види робіт	Кількість	Максимум балів за	Разом
1	Семінар	2	20 Змістовна відповідь —5 Доповнення —3	40
2	Письмова робота	1	20	20
3	Залік	1	40	40

1. Такий комплексний підхід до викладання і опитування студентів з дисципліни БЖД та Права забезпечує цілісне сприйняття матеріалу, сприяє формуванню у майбутніх фахівців державного підходу до вирішення питання з БЖД та Права та допомагає уникнути дублювання матеріалу інших навчальних дисциплін.

2. Викладати БЖД пропонується таким чином щоб студенти робили письмову домашню роботу як наукову.

3. Пропонується викладати наукові дослідження на своїх прикладах сам процес досліджень. Це допоможе вирішити два в одному: «навчання + наука» та конкурентоспроможність випускника вищої школи.

4. Якісна освіта — це шлях до безпечного майбутнього.

5. З метою суттєвого покращення викладання БЖД у вищих навчальних закладах та підвищення якості освіти у майбутніх фахівців з безпеки, які в практичних діях не мають права на помилку бо це в багатьох випадках призведе до загибелі великої кількості людей, пропонувати Міністерству освіти та науки встановити кваліфікаційні вимоги до викладачів із Безпеки життєдіяльності, а саме: при прийманні на роботу, досвід роботи за фахом на підприємствах підвищеної небезпеки чи в Науково-дослідних інститутах з промислової безпеки і охорони праці не менше — 10 років.

Література

1. Глобальні проблеми світу. Київ: ДЖВП «Картографія». 2009. — 144 (переклад світового банку українською)

2. Бердій ЯЛ. Безпека життєдіяльності. навч. посібник. Київ: «Кондор». 2009 - 286 с.

Степанова Ю.,

Європейський університет, бакалавр

ХАРАКТЕРИСТИКА ЗАКОНОДАВЧОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РИНКУ ОХОРОННИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

На сьогодні, коли відбувається важливий етап у реформуванні нашої держави, коли зміни відбуваються у соціально-політичній, економічній та інших сферах діяльності народного господарства України, пріоритетними стають також завдання посилення ролі держави як гаранта внутрішньої безпеки, створення ефективної законодавчої бази та практичних механізмів її реалізації; вдосконалення роботи правоохоронних органів; активне залучення приватних структур до проведення заходів щодо попередження та припинення протиправних дій.

Охоронна діяльність є досягненням сучасного суспільства, без якого в наш час неможливо почуватися безпечно кожному особисто та забезпечувати надійну недоторканість майна як фізичних, так і юридичних осіб.

Багаторічний досвід іноземних держав показує, що в даній сфері діяльності потрібно орієнтуватися не тільки на традиційні органи правопорядку, але і на служби охорони недержавної форми власності.